

РЕШЕНИЕ

№ 7977

гр. София, 19.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 68 състав,
в публично заседание на 13.12.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Вяра Русева

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова, като разгледа дело номер **6447** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.68, ал.1 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗД) във вр. с чл.145 – 178 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по жалба на Е. И. И. срещу Решение № 199 /18.05.2023г. по преписка № 367/2021г. по описа на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) с което се установява, че И. С. /като и.ф директор на служба „Военна полиция“ не е извършил дискриминация под формата на тормоз по см на § 1 т.1 от ДР на ЗЗДискрм по признак „пол“ срещу Е. И. И. и оставя без уважение жалбата от 23.07.2021г на Е. И..

Твърди се, че решението е незаконосъобразно поради съществено нарушение на административнопроизводствените правила и несъответствие с целта на закона. Неправилно КЗД не кредитирала справка № 1373 от 28.02.2023г, която кореспондирала на показанията на св. В. Н.. Не било отчетено, че е служила в Центъра по логистика и подготовка, който е самостоятелна структура към служба „Военна полиция“, поради което следвало да се съпоставя положението й единствено с това на останалите военнослужещи от Центъра по логистика и подготовка, а не към служещите в останалите структури. Безспорно било установено, че на двамата военнослужещи /мъже/ чиито срок на договорите изтичал също през 2021г. последните били подновени, а нейния не бил подновен /удължен/. Действията на И. С. изразяващи се в указание жалбоподателката да си запази час за среща с него във връзка с казаното от него да си търси работа и като изпраща началника на сектор

„Вътрешна сигурност и оперативен контрол“ да извърши проверка по повод негова заповед чрез снемане на писмени обяснения представлявали тормоз.Всичко това довело до влошаване здравословното състояние на жалбоподателката. Поддържа също, че съставът на КЗД едностранчиво кредитирал доказателствата по преписката. Моли да се отмени решението, евентуално преписката върне на адм орган за ново разглеждане. Претендира разноски.

Ответникът – Комисия за защита от дискриминация в съпроводителното писмо оспорва жалбата.

Заинтересованата страна – И. С. в писмен отговор и в с.з. чрез служител с юридическо образование оспорва жалбата. Твърди, че КЗД правилно е кредитирала писмените /справки/ и гласни доказателства. Сочи, че е налице влязло в законна сила съдебно решение с което е отхвърлена жалбата на Е. И. срещу заповедта на и.ф директор служба „Военна полиция“ с която е прекратен договора и за военна служба поради изтичане на уговорения срок и е освободена от военна служба. Действията на началника на сектор „Вътрешна сигурност и оперативен контрол“ били правомерни. Твърдяното влошено здравословно състояние било свързано със субективна преценка.Оспорва твърденията за едностранчиво кредитиране доказателствата по преписката.Претендира юриск. възнаграждение.

Като доказателства по делото са приложени представените с административната преписка, жалбата и писмения отговор на заинтересованата страна писмени доказателства.

След като прецени събраните по делото доказателства, във връзка с доводите и съображенията на страните, Административен съд София – град, приема за установено от ФАКТИЧЕСКА и ПРАВНА СТРАНА следното:

Жалбата е подадена в срока по чл. 149, ал. 1 АПК, от надлежна страна, с оглед на което е ПРОЦЕСУАЛНО ДОПУСТИМА.

Производството пред административния орган е образувано по жалба с вх. № 44-00-2683 от 23.07.2021г от Е. И. с изложени оплаквания за „тормоз“ по см на § 1 т.1 от ДР на ЗЗдискрм по признак „пол“ по отношение И. С. като и.ф директор на служба „Военна полиция“.

Предвид, че се е твърдял тормоз по см на § 1 т.1 от ДР на ЗЗдискрм на основание признак „пол“, то съобразно чл. 48 ал.2 т.2 от ЗЗдискрм, жалбата е разгледана от Втори специализиран заседателен състав.

В съответствие с изискванията на чл. 60 от ЗЗдискрм докладчикът е изготвил заключение и е и представил преписката на председателя на състава за насрочване на заседание. Проведени са открити заседания по преписката на 20.09.2022г, на 25.10.2022г, на 29.11.2022г, на 7.02.2023г и на 4.04.2023г

КЗД е постановила процесното оспорено решение Решение № 199 /18.05.2023г. по преписка № 367/2021г. с което се установява, че И. С. /като и.ф директор на служба „Военна полиция“ не е извършил дискриминация под формата на тормоз по см на § 1 т.1 от ДР на ЗЗдискрм по признак „пол“ срещу Е. И. И. и оставя без уважение жалбата от 23.07.2021г на Е. И..

Компетентността на КЗД е уредена в разпоредбата на чл. 47 ЗЗдискр., където са регламентирани правомощията, с които разполага при решаването на визираните в същия текст въпроси, в качеството ѝ на независим специализиран държавен орган, осигуряващ предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и равенство на възможностите, тоест при извършената на основание

чл. 146 от АПК служебна проверка за законосъобразност, настоящият съдебен състав намира, че оспореното решение е издадено от компетентния по чл. 47 от ЗЗДискр. административен орган. Жалбата е разгледана от компетентен състав по см. на чл.48 ал.2 т.2 от ЗЗДискрм във връзка с твърденията за осъществена дискриминация под формата на тормоз по см на § 1 т.1 от ДР на ЗЗДискрм по признак „пол“ по см на чл. 4 ,ал.1 от ЗЗДискрм.

Фактичката обстановка е правилно изяснена от административния орган и се споделя от настоящия състав на АССГ. КЗД е събрала всички необходими доказателства, дала е възможност и на настоящия жалбоподател да ангажира такива, с оглед пълното изясняване на спорните обстоятелства. За пълното и обективно изясняване на фактичката обстановка по случая, в изпълнение на чл. 55 и сл. от ЗЗДискр., КЗД е реализирала предвидената в специалния закон процедура по проучване, като е изисквала и приложила по преписката становища и доказателства от участниците в производството, подробно описани и обсъдени в обстоятелствената част на обжалваното решение. Съгласно чл. 60 и сл. от ЗЗДискр. са проведени открити заседания, за които страните са били надлежно призовани. В съответствие с чл. 62 от ЗЗДискр. на страните е била предоставена възможност да се помирят, изслушани са направените от присъстващите искания и изложените пред Комисията съображения по същество.Предвидената в ЗЗидкрм процедура е спазена.

За да постанови оспореното решение, КЗД е приела, че няма неблагоприятно третиране или поставяне в особено неблагоприятно положение на лицето, липсвало наличието на поведение, преследващо специалната цел или резултат, нямало доказателства, че И.С. е извършил нарушение на ЗЗДискрм, именно защото Е.И. е от женски пол. КЗД е посочила, че това, че жалбоподателката е от женски пол само по себе си не е достатъчно да се установи тормоз, не се установило, че И. С. е имал за цел да накърни достойнството на Е. И. или да създаде унижителна или враждебна среда за нея, защото е от женски пол. /арг от § 1 т.1 от ДР на ЗЗДискрм/

Тоест, в случая с решението не се установява проявна форма на извършена дискриминация -„тормоз” по см. на чл.5 във връзка с § 1 т.1 от ДР на ЗЗДискр. Съдът е необходимо да извърши преценка налице ли са фактичките обстоятелства, които да съответстват на хипотезата на приложимата правна норма.

Тормозът като самостоятелен вид дискриминация съгласно разпоредбата на чл. 5 във връзка с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр, е дефиниран като всяко нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат накърняване достойнството на лицето и създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда.

По твърдението за тормоз:

Преди всичко и във връзка с изложеното от Е.И. в жалбата ѝ от 23.07.2021г до КЗД следва да се посочи, че „тормозът “ не е признак, а форма на дискриминация. Съгласно чл. 5 ЗЗДискр., тормозът на основа на признаците по чл. 4, ал. 1, сексуалният тормоз, подбуждането към дискриминация, преследването и расовата сегрегация, както и изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смятат за дискриминация. Изброените в текста на чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. признаци са: пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход,

религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Както се посочи в разпоредбата на § 1, т. 1 ДР на ЗЗДискр. е дадено определение на понятието „тормоз” - всяко нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат накърняване достойнството на лицето и създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда. Дефинираните в § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. елементи на осъществяването на тормоз са: тоест съдебната практика приема, че фактическият състав на тормоза включва: 1.) изпълнително деяние - действие или бездействие на определено лице спрямо друго лице, 2.) защитен признак по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр., 3.) цел или резултат - накърняване достойнството на лицето, респективно създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда. и 4.) причинно-следствена връзка между тях.

Комисията е счела, че непродължаването на договора за военна служба на Е.И., чрез неподписване на допълнително споразумение към него от И. С., поради което е освободена от военна служба и е зачислена в запаса, а същевременно е подписал допълнителни споразумения за продължаване срока на договорите за военна служба с двама мъже –военнослужещи не представлява „тормоз“ по признак „пол“ спрямо Е. И..

Това поведение на и.ф директор на служба „Военна полиция“ за да бъде релевантно за тормоза, следва да бъде на основата на признаците по чл. 4, ал. 1 ЗЗД. Законът за защита от дискриминация цели установяване и санкциониране на всяко поставяне в неравностойно положение според признаците, изброени в разпоредбата на чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. или на други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна. За да е налице тормоз по см. на § 1 т.1 от ДР на ЗЗДискрим., е необходимо да са осъществени всички елементи от фактическия състав на приложимата специална правна норма, както от обективна, така и от субективна страна. Неправомерният диференциран подход към дадено лице или определен кръг лица трябва да е обвързан от признак по чл. 4 ЗЗДискр. (Виж Р № 1223 ОТ 24.01.2012 Г. ПО АДМ. Д. № 692/2011 Г., VII ОТД. НА ВАС, оставено в сила с Р № 8277 ОТ 11.06.2012 Г. ПО АДМ. Д. № 3852/2012 Г., 5 ЧЛ. С-В НА ВАС, Р № 8850 ОТ 03.07.2009 Г. ПО АДМ. Д. № 11603/2008 Г., VII ОТД. НА ВАС, Р № 12542 ОТ 06.10.2011 Г. ПО АДМ. Д. № 6797/2011 Г., 5 ЧЛ. С-В НА ВАС и др.) В този смисъл не е достатъчно да се установи тормоз в конкретната хипотеза, а е необходимо да се докаже още, че той е извършен по някой от признаците, очертани в чл. 4 от ЗЗДискр., в случая „пол” като следва да е налице и пряка причинно-следствена връзка между тормоз, и причината за него, която при всички случаи следва да се изразява в признак по цитирания чл. 4 от закона. За разлика от пряката дискриминация, която е различно третиране, то за тормоза различното третиране е ирелевантно. Поради това пряката дискриминация изисква сравнител, а за тормоза, той не е необходим. (в този смисъл е и константната практика на ВАС). За доказване наличието на тормоз не е необходим случай за сравнение, тъй като самият тормоз представлява правонарушение поради формата, под която се извършва (словесно, несловесно или физическо насилие) и потенциалното въздействие, което може да окаже - накърняване на човешкото достойнство. В хипотезата на тормоз не е

необходим случай за сравнение, тъй като самият тормоз по естеството си е правонарушение, обективизирано в различни форми и имащо за последица негативно въздействие върху личността. Тормозът може да се прояви под различни форми, но във всички случаи тяхната проява следва да засяга някой от защитените признаци. Следователно, ирелевантно за настоящият случай е да се съпоставя положението на Е.И. с това на останалите военнослужещи от Центъра по логистика и подготовка /ЦЛП/. Ирелевантни и поради това са справките от 28.02.2023г № 1373 и № 1374, първата относно броя на военнослужещите от ЦЛП чиито договори са изтекли през 2001г и на колко от тях са продължени, разпределени по пол и втората относно броя на военнослужещите от служба „ВП“ чиито договори са изтекли през 2001г и на колко от тях са продължени, разпределени по структура и пол. Тъй като при тормоза не се изисква сравнител, то това, че в правните изводи в процесното решение КЗД не е обсъдила посочените справки, вкл. и справка № 1373 от 28.02.2023г, която кореспондира на показанията на св. В. Н. не е съществено процесуално нарушение, водещо до отмяна на акта само на това основание. Справките са неотнормими към спора относно това дали е осъществен тормоз, предвид, че за доказване на осъществен тормоз не е необходим случай на сравнение. За тормоза релевантна е специалната цел или резултат на поведението, визирани в § 1 т. 1 ЗЗД - накърняване достойнството на лицето и създаване на враждебна, обидна или застрашителна среда. И двете форми на дискриминация обаче, се основават на защитен признак по смисъла на чл. 4, ал. 1 ЗЗД. Именно обусловеността от защитения признак, а не самото деяние, без оглед на характеристиката, която е негово основание, го прави дискриминация, закононарушение по Закона за защита от дискриминация.

Няма спор, че договорът за военна служба на Е.И. не е продължен от И.С., чрез подписване на допълнително споразумение, а договорите на други двама мъже военнослужещи от ЦЛП са продължени. Това поведение на и. ф. директор на служба ВП обаче, не е достатъчно да се приеме наличие на осъществен от него спрямо жалбоподателката тормоз. Прекратяването на договора за военна служба не е проява на дискриминация под формата на тормоз, доколкото са налице обективни предпоставки за осъществяването му – изтичане на уговорения срок /чл. 162а т.1а от ЗОВСРБ/. Органът е упражнил субективното си право да прекрати договора с Е. И., което не е обусловено от изискването да извършва сравнение с други служители от ЦЛП. Повдигнатият пред комисията спор е по – скоро трудово- правен и гражданско- правен, като е недопустимо в рамките на производство по установяване наличието или не на дискриминация да се разрешават такива спорове. Същият е разрешен с влязло в законна сила съдебно решение № 5614 от 7.10.2021 на АССГ, по адм д 5697/2021г с което е отхвърлена жалбата на Е. И. срещу Заповед № ВП 2510 от 12.05.2021г на и. ф. директор на служба Военна Полиция с която на осн. чл. 162 т.1а от ЗОВСРБ е прекратен договора за военна служба поради изтичане на уговорения срок. Изрично в мотивите на съдебното решение съдът е посочил, че съображенията поради които И.С. е изразил несъгласие за продължаване договора с жалбоподателката не могат да бъдат предмет на съдебен контрол за законосъобразност, тъй като никоя от страните не дължи съгласие. Основанието за прекратяване на договора е обективно, изтичане на срок, а не по субективна преценка на органа. Основание за прекратяване на договора е наличието на обективен критерий, посочен по- горе, а не субективна преценка за наличие на пол /женски/ на служителя, поради което и отново следва да се подчертае, че не е приложимо сравняване по признак „пол“. Безспорно е, че

договорът за военна служба е прекратен, но основанийето за това не може да се свърже с пола на Е. И., не са налице релевантни доказателства, установяващи причинно-следствена връзка между прекратяването на договора /неудължаване срока му/ и сочения защитен признак „пол“. Право на органа е да определи, при наличието на визираните в относимата правна норма обективни критерии на кои служители да прекрати договора за военна служба, като безспорно е, че ще е налице в известна степен диференциран подход. Предвид, че тези условия са залегнали в нормативната база, поради което се известни и предварително оповестени, то показателите са еднакви за всички лица от съответната група, тоест и на това основание /освен посоченото по- горе, че не е необходим случай на сравнение при тормоза / няма база за сравнение в съответната група. Извършеното прекратяване на договора не е упражнено субективно и целенасочено спрямо Е. И., поради женския й пол, а условията са обективно наложени в нормативната база, прилагани еднакво спрямо всички лица , независимо от пола им от съответната група, които изпълват тези условия.

Не е установено безспорно, че прекратения договор за военна служба е обвързан и продиктуван от защитения признак "пол ". Твърденията на Е. И. са субективни възприятия, които са житейски оправдани в ситуация на прекратяване на договора за военна служба. След като условията са регламентирани в нормативен акт – чл.162 т.1а и чл. 170 ал.1 т.3 от ЗОВСРБ и са приложени съобразно установените в нормата материални предпоставки, то те не може да бъдат квалифицирани като дискриминация.Безспорно е, извършеното прекратяване на договора за военна служба поради изтичане на срока, но не е доказано тази ситуация да е провокирана от някакво качество на жалбоподателката от категорията по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. и по конкретно от „пол”.Причинната връзка между защитения признак и акта на и. ф. директор служба ВП е необходим елемент от фактическия състав. Не всяко решение и всеки акт на органа при и по повод договора за военна служба е акт на дискриминация под формата на тормоз, а само това от тях, за което от данните по делото може да се направи обоснован извод, че почива на защитен признак. При липса на такъв, спорът между страните правилно е решен по правилата на чл. 145 и сл. АПК във връзка с чл. 171 ал.1 от ЗОВСРБ. Несъмнено между жалбоподателката и И. С. е била налице конфликтна ситуация, но не всеки конфликт на работното място е тормоз, а само този който е провокиран от някой от признаците по чл. 4 ал.1 от ЗЗДискрм. Конфликтът следва да произтича от защитения признак, в случая „пол“, а не самото противопоставяне между военнослужещ и и. ф. директор служба ВП да се квалифицира като защитен признак.

На следващо място, за да се определи като тормоз, поведението на И. С. следва да има за цел или резултат накърняване достойнството на лицето Е. И. и създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда. В случая подобно нещо по делото не е установено, вкл. и чрез разпита в о.с.з на 13.12.2023г на свидетеля Д. Г., чиито показания съдът не

намира причина да не кредитира доколкото се основават на лични възприятия, непосредствени впечатления, непротиворечиви са, базират се на системни и трайни наблюдения за осъществени в правната действителност факти от процесния период /свидетелят познава жалбоподателката от около 14-15 год , тъй като работел във Военна полиция и отговарял за ЦЛП където Е. И. работела/ и от друга страна като на възможната му заинтересованост се противопоставя наказателната отговорност при лъжесвидетелстване, с която е запознат. Липсват всякакви данни, поведението на И. С., включващо непродължаване срока на договора, в т.ч. и дори да се приемат за доказани /доказателствата в тази насока са противоречиви/ действията на И. С. изразяващи се в указание жалбоподателката да си запази час за среща с него във връзка с казаното от него да си търси работа и като изпраща началника на сектор „Вътрешна сигурност и оперативен контрол“ да извърши проверка по повод негова заповед чрез снемане на писмени обяснения, да са използвани за създаване на обидно, унизително или враждебно отношение към И.. Свидетелят Г. не е ставал очевидец на „лошо отношение на колегите спрямо Е. И., създадено от И. С.“. По преписката не са събрани доказателства за поведението на сочения за дискриминатор С. - накърняване на достойнството на лицето Е. И., създаване на враждебна, принизяваща, обидна , унизителна или застрашителна среда, както по принцип, така и на основа признака – пол. Не е налице и изисквания от правната норма резултат по отношение на средата - в случая конкретното работно място - не се установява наличие на отрицателно отношение под някаква форма /неприязън, обида - индивидуализирано конкретно отношение, застрашаване/ от всички други лица в работната среда на Е. И., конкретно насочено спрямо нея. Св. Г. знае, че „стила на работа на И. С. е да създава враждебна среда за хората с които не иска да работи“. Това заявено обаче, по принцип поведение и начин на работа несъмнено е укоримо, но не доказва по категоричен и несъмнен начин, че конкретно спрямо жалбоподателката е създад принизяваща, обидна и застрашителна среда. Никой от разпитаните и в хода на адм. производство свидетели В. Н., Н. Д. /разпитани в заседанието на 7.02.2023г / и С. К. /разпитан в заседанието на 4.04.2023г/ не установява факти в тази насока. Не се доказва процесното поведение да е постигнало като резултат създаването на враждебна, обидна или застрашителна среда и да е накърнило достойнството на Е. И. по см на чл. 5, във вр. с § 1, т. 1 от ЗЗДискр. Не се доказва и третия елемент от ФС, а именно цел и резултат. В контекста на изложеното за С. липсва елемента цел- видно от доказателствата по делото същият не е целял настъпване на негативни последици именно спрямо Е. И.. Не е налице и накърняване достойнството и създаване на нежелана в отрицателен аспект среда по отношение на обекта на дискриминация. Тълкуването на тази част от разпоредбата на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. води до извод за изисквана от законодателя кумулация между нежеланото поведение, целящо накърняване на обекта и създаването на негативната среда. Не са налице визираните от закона цели/резултат на

поведението на сочения за извършващ дискриминационни действия - накърняване достойнството на лицето, създаване враждебна, обидна или застрашителна среда, както по принцип, така и на основата на твърдения от лицето признак - "пол", тъй като *не се установява* наличие на отрицателно отношение под някаква форма *от всички други лица в работната среда* на Е. И., насочено спрямо нея. И обратното, субективното усещане за накърняване на достойнство в резултат на непостигане на желана цел /да й бъде продължен договора/ не може да се тълкува разширително, още повече в контекста на приложимите материалноправни норми - § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр, които изискват при всички случаи тази негативна среда да съществува като обективен факт от действителността, който следва да се установи в проведеното производство, а в случая не е установен.

За да се осъществи дискриминация под формата на „тормоз“ следва да са осъществени кумулативно всички законови предпоставки за наличие на "тормоз", като липсата на някои от тях води до несъставомерност.

Анализът на нормите сочи, че отсъстват предпоставките за квалификация соченото поведение на и. ф. директор на служба ВП като дискриминация под формата на тормоз по признак „пол“. Жалбата следва да се отхвърли като неоснователна.

Относно разноските:

С оглед изхода на спора, на жалбоподателя не следва да се присъждат разноски. На заинтересованата страна се дължи юриск възнаграждение в минимален размер от 100 лв., определен съгласно чл.143, ал.4 от АПК вр.с чл. 37, ал.1 от Закона за правната помощ и чл. 24 от Наредбата за заплащането на правната помощ. КЗД не претендира разноски.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2 АПК, Административен съд София – град

Р Е Ш И :

ОТХВЪРЛЯ жалба на Е. И. И. срещу Решение № 199 /18.05.2023г. по преписка № 367/2021г. по описа на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) .

ОСЪЖДА Е. И. И. да заплати на Министерство на отбраната юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв.

Решението подлежи на касационно обжалване в 14-дневен срок от деня на съобщаването му чрез настоящия съд пред Върховен административен съд.

Съдия

